

Livets väg

nr 48

Jesus sa: Jag är vägen,
sanningen och livet. Ingen
kommer till Fadern utom
genom mig (Joh. 14:6).

Antikristna filosofer och Bibelns lära om synden.

Vi möts idag av många tankar som har sin grund i det filosofiska tänkande som har vuxit fram sedan 1700-talet. Dessa filosofier är naturligtvis mycket olika. Många filosofiska tankar är gemensamma i den utveckling som har skett sedan neologins tid (den s.k. ”upplysningen”). Man upphöjde då förnuftet över religionen. Detta manifesterades särskilt under den stora franska revolutionen 1789, då man rasade mot all religion och istället öppet dyrkade förnuftet. Följden blev ett oerhört lidande för miljontals människor.

Rousseau och Hume

Bakom revolutionens tankegångar stod sådana filosofer som t.ex. *Jean Jaques Rousseau* (1712-1778). Han hade som barn haft negativa upplevelser genom sin egen uppfostran och kom fram till att det viktigaste är att barnets ”inneboende godhet” utvecklas utan någon egentlig fostran. ”Tillbaka till naturen” blev hans slagord. År 1762 publicerade han två viktiga böcker, först *Om samhällsfördraget* och sedan *Émile eller om uppfostran*. Båda böckerna kritiserade religionen hårt och förbjöds därför både i Frankrike och Genève där han verkade. Rousseau fick så småningom skydd hos den radikale tänkaren *David Hume* (1711-1776). Dennes

filosofi ifrågasätter egentligen hela tillvarons existens då han menar att verkligheten bara finns i våra föreställningar. Hume förkastade helt den traditionella tanken att människors medvetanden kommer från Gud. De gamla 1700-talsfilosoferna har sedan påverkat mycket av senare tiders tänkande.

Sekulariseringen i vår tid

Ett stort problem är att man i vår tid inte längre vill höra talas om synd och nåd. När sekularisering och avkristning har fortsatt och accelererat innebär detta också att människorna blir stärkta i sin övertygelse att synden inte är något allvarligt, ja, att den inte alls finns. De flesta menar nog att det finns både gott och ont i världen, men inte att detta skulle bero på någon lära om att människan är syndfull i sitt inre. Istället vill man komma bort från denna äldre, kristna uppfattning och kraftigt hävda att människan i grunden är god innerst inne.

Genom vår tids syn på naturen som följd av en opersonlig evolutionsprocess har och spelar synden inte längre någon roll. Evolutionen gynnar de starka och mest lämpade varelserna som överlever, medan de svaga går under. När dessa tankar på allvar började spridas av *Charles Darwin* (1809-1882) och hans efterföljare kom också många filosofer att hävda att en ”övermänniska” gradvis måste utvecklas. Detta är ju logiskt om man tror att evolutionismen är sann. I denna lära finns varken synd eller skuld utan endast en uppfattning att allting utvecklas mot högre och högre former om bara tillräckligt lång

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkoblاد

Nr 48, 20 jan 2023

Red. kyrkoherde Sten Rydh

tid ges. Men Guds ord talar istället om att världen går mot en tid då synd och avfall ökar mer och mer. Istället för *evolution* (utveckling) borde man snarare tala om *degeneration* (försämring). När vi t.ex. ser hur moralen upplöses mer och mer, hur krigen blir värre och värre och brottslighet och kriminalitet ständigt ökar är det svårt att tänka sig att människan skulle vara god innerst inne och dessutom genom evolutionen skulle bli bättre och bättre.

Men människors tänkande är ofta förvirrat och ologiskt, inte minst inom filosofin. Bibeln talar om hur mänskliga tankebyggnader reses upp mot tron och hur Kristus genom sitt ord bryter ned dem. Paulus skriver:

De vapen vi strider med är inte svaga utan har makt inför Gud att bryta ner fästen. Ja, vi bryter ner tankebyggnader och allt högt som reser sig upp mot kunskapen om Gud. Och vi gör varje tanke till en lydlig fånge hos Kristus. (2 Kor. 10:4f)

Nietzsches exempel

Ett exempel på en filosof som skrev märkliga saker om den s.k. övermänniskan var *Friedrich Nietzsche* (1844-1900). Som ung (bara 24 år) blev han professor i klassisk filologi i Basel 1869. Han fick senare svåra hälsoproblem som plågade honom under resten av hans liv. Hans litterära verksamhet präglades av kritik mot religionen och den kristna moralen. Nietzsche menade att begreppen gott och ont hade att göra med antikens skillnader mellan herrar och slavar. Det goda var att vara lycklig och ha saker som hängde ihop med detta: välstånd, styrka, hälsa, makt m.m. Det onda var att likna slavar, vilka aristokraterna rådde över: de var fattiga, svaga, sjuka och föremål för medömkan.

Den judiskt-kristna moralen var den slavmoral, som Nietzsche reagerade mot.

Istället skulle jämlikhetstanken föra till en moral där styrka och makt dominerade. Nietzsche propagerade för ett "filosofiskt krig" mot kristendomens slavmoral. Han förde fram tanken att "Gud är död" och syftade då på kristendomens läror. Istället menade Nietzsche att buddismen är en mer framstegsvänlig religion som fostrar det kritiska tänkandet.

Nietzsche hävdade att den kristna kyrkans praxis inte stämde med Jesu eget lärande. Kyrkan ville bara få folk att *tro* på vad Jesus lärde, men inte att *handla* på samma sätt som han. Jesus vägrade t.ex. att döma någon, medan kyrkan hela tiden gjorde det, menade Nietzsche. Han fördömde den kyrkliga kristendomen därför att den lärde en religion av "medlidande". Detta förtrycker bara människorna, menade han. Istället vill han föra fram en mer "kraftfull" lära där livets egna krafter framhålls. Han påstod också att den (då) moderna vetenskapen hade övervunnit den klassiska religionen och därmed "dödat Abrahams gud".

Som filosof har Nietzsche och hans tankar kommit att spela stor roll också i vår tid. Utan att gå närmare in på detta kan vi bara konstatera, att det filosofiska tänkandet under senare tid i stort har övergivit den klassiska kristendomens lära om Bibeln, människan, synden och nåden. Man menar vanligen att människans uppgift är att utveckla den inneboende godheten, att bejaka själva livet och livskraften.

Det finns inte några objektiva normer, givna av en evig Gud. Det som för tillfället anses var rätt och riktigt hos många människor blir också norm för moralen, och vad som just nu är "politiskt korrekt" är underförstått det som måste gälla alla. Ord som jämställdhet, kärlek och rättvisa används på ett helt nytt sätt för att pläderna för sådant som enligt kristendomen och

dess moralbegrepp är uppenbar synd mot Guds bud och den naturliga lagen.

Ja, enligt den moderna tänkandet kan det egentligen inte finnas någon naturlig lag alls. Enligt utvecklingsläran förändras ju allting kontinuerligt. Människan är bara en djurform bland andra djur och växter. Lika lite som en blomma kan sägas vara syndig kan man tala om människans inneboende synd och uppror mot Gud.

Tanken på en Gud som har skapat allting och som också är en närvarande, levande makt, en evig Ande som verkligen ingriper och är hela universums herre – den tanken anses både omodern och orimlig. Människan får gärna vara religiös, men bara till en viss gräns. Man måste enligt modernismens filosofier förstå att alla religioner bara är människors olika föreställningar genom tiderna.

Så lär också den moderna teologin. Den är inte längre en kristen teologi utan modernismens tankar om de bibliska böckerna. De skiljer sig i princip inte från andra religiösa urkunder utan innehåller felaktigheter och motsägelser, eftersom det endast är fråga om människors tankar om Gud och inte om en verklig uppenbarelse från Gud själv.

En särskild uppenbarelse från Gud, som verkligen är Guds eget ord till hela världen anses redan från början vara något absolut omöjligt. När därför sann kristendom presenteras som Guds eget ord, talat genom profeter och apostlar med anspråk på att vara Sanningen – ja då måste en sådan religion avfärdas som ”bokstavstrogn fundamentalism”.

Jag samtalade en gång länge med en framstående svensk filosof i Uppsala. Jag frågade honom om det enligt filosofin ändå inte vore möjligt att det skulle kunna finnas precis en sådan Gud som Bibeln beskriver? Nej, svarade han. Det är omöjligt. Det

skulle förutsätta alldeles för många orimliga villkor, vilket gör en sådan filosofisk föreställning helt otänkbar.

I Uppsala fanns det också en filosofisk skola (Hägerströms) som kom att prägla mycket av den socialistiska rörelsen i Sverige. Den påverkade också ateisten Hedenius, vars kritiska tankar med stor kraft fördes fram i tidningen Dagens Nyheter med början 1949. Så förenades både socialistiska och liberala tankar i sin kamp mot biblisk kristendom. Redan i början av 1900-talet hade man utifrån den bibelkritiska synen avskaffat Luthers katekes i skolorna och ersatt den med en urvattnad syn på kristendomen. ”Jesu enkla lära”, ville man ha istället. Detta bidrog i hög grad till den följande sekulariseringen.

Bibelns lära om synden

För att förstå frälsningen genom Jesus Kristus är det viktigt att först förstå vad Bibeln lär om synden. Man kan jämföra detta med hur viktigt det är att en läkare väl känner till olika sjukdomar, för att han sedan skall kunna ställa rätt diagnos och ge effektiva botemedel mot sjukdomen. Medicinsk felbehandling kan göra saken mycket värre och i värsta fall leda till döden.

I andliga frågor är det ännu viktigare att man väl känner till synden, som är roten till all andlig sjukdom. Det är ju här inte bara fråga om fysisk hälsa, sjukdom eller död, utan det gäller vårt eviga väl och ve. Om prästen har en felaktig uppfattning om synden och dess allvar kan han genom en felaktig andlig diagnos och själavård åstadkomma att ”patienten” bara blir sämre och till sist går under i den eviga döden.

Det som upprör moderna människor är framför allt läran om *arvsynden*. Bibeln lär klart och tydligt, att all synd kom in i

världen genom Adams fall. Det var djävulen som tidigare varit en god ängel, men som sedan gjort uppror mot Gud och avfallit, som lockade de första människorna till synd. I första Mosebok står det:

Men ormen var listigare än alla markens djur som Herren Gud hade gjort. Han sade till kvinnan: "Har Gud verkligen sagt att ni inte får äta av alla träd i lustgården?" Kvinnan svarade ormen: "Vi får äta av frukten från träden i lustgården, men om frukten på trädet mitt i lustgården har Gud sagt: Ät inte av den och rör inte vid den, för då kommer ni att dö." Då sade ormen till kvinnan: "Ni ska visst inte dö! Men Gud vet att den dag ni äter av den kommer era ögon att öppnas, och ni blir som Gud med kunskap om gott och ont." Och kvinnan såg att trädet var gott att äta av och en fröjd för ögat. Trädet var lockande eftersom det gav förstånd, och hon tog av frukten och åt. Hon gav också till sin man som var med henne, och han åt. (1 Mos. 3:1-6)

(Inom parentes: Här bör påpekas att Folkbibeln har en konstig översättning när man skriver: "Har Gud verkligen sagt att ni inte får äta av **alla** träd i lustgården?" Enligt hebreiskt språkbruk skriver man visserligen så, men detta bör enligt nutida svenskt språkbruk bäst översättas: "Har Gud verkligen sagt att ni inte får äta av **något** träd i lustgården?" Så också 1917 och Bibel 2000. Luther översatte: "alla slags träd", ty. "allerley Bäumen".)

Det viktiga här är att det var djävulen som lockade kvinnan att överträda Guds klara förbud mot att äta frukten från kunskapens träd på gott och ont. Kvinnan i sin tur frestade sin man Adam så att också han åt. Gud talade sedan straffande ord till både ormen, Eva och Adam.

Straffet bestod i att döden kom över alla människor, precis som Gud tidigare hade

talat. Det var både den andliga, den kroppsliga och den eviga döden. Gud hade ju sagt till Adam:

"Du kan fritt äta av alla träd i lustgården, men av trädet med kunskap om gott och ont skall du inte äta, ty den dag du äter av det skall du döden dö." (1 Mos. 2:16f).

Uttrycket "döden dö" är mycket starkt. Det visar att straffet verkligen skulle vara döden i djupaste mening, vilket hebreiskan betonar med detta dubbla uttryck för att dö.

I strafftalet till Adam efter fallet säger också Gud med eftertryck:

Jord är du, och jord skall du åter bli (1 Mos. 3:19).

Dessa ord brukar vi också använda vid jordfästningar när någon har dött och skall begravas. Adam hade blivit skapad av jord, och om han inte hade syndat skulle han ha fått leva för evigt hos Gud. Men nu blev straffet att han skulle bli jord igen. Han skulle dö och för evigt bli skild från Gud. Att det verkligen var fråga om evigt straff framgår av många andra bibelställen. Jesus säger till exempel till dem som på yttersta domen blir fördömda:

Gå bort ifrån mig, ni förbannade, till den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar (Matt. 25:41).

Att synden ärvs vidare till Adams barn och alla kommande generationer framgår av att det klart sägs att varje människa föds med synd. David skriver i psaltaren om sig själv:

Se, i synd är jag född, och i synd blev jag till i min moders liv (Ps. 51:7).

Många ställen visar att detta inte bara gällde David utan alla människor. Paulus skriver:

Ingen rättfärdig finns, inte en enda ingen förständig finns, ingen finns som söker Gud. Alla har avvikit, alla har blivit

fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda (Rom. 3:11f).

Och Paulus skriver också:

Därför är det så: Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden, och så kom döden över alla människor, eftersom alla hade syndat (Rom. 5:12).

Att syndens straff var döden och förtappelsen framgår också klart av Guds ord innan syndafloeden kom. Det står:

Och Herren såg att människornas ondska var stor på jorden och att deras hjärtans alla tankar och avsikter ständigt var alltigenom onda. Då ångrade Herren att han hade gjort människorna på jorden, och han var bedrövad i sitt hjärta. Herren sade: "Människorna som jag har skapat skall jag utrota från jordens yta, ja, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag har gjort dem." (1 Mos. 6:5-7)

Sedan Gud genom Noa hade predikat Guds ord visade det sig att alla utom Noa och hans familj blev straffade genom den stora floden ("syndafloeden", egentligen "en väldigt stor flod") som kom över hela jordklotet, högt över alla berg och bergskedjor. Så förgjorde Gud allt levande som levde på land och i luften.

Bibelns lära om synden är att människans natur har blivit helt och hållet fördärvad genom syndafallet och att denna arvsynd och arvskuld har kommit över alla människor. Det är då inte fråga om den naturliga skapelsen, som gör att vi i det vanliga livet fortfarande kan visa naturlig kärlek och vänskap m.m. Vi får tacka Gud varje dag för att han uppehåller sin skapelse och ger oss mat och dryck, kläder, hus och hem m.m.

Det är fråga om att relationen med Gud har blivit förstörd. I andliga frågor är vår natur helt och hållet förstörd genom

synden. Sedan påverkar detta också vårt förhållande till andra människor i hög grad. Men Gud har inte skapat synden. Det är djävulen som genom sitt gift har fördärvat Guds goda skapelse. Jesus bekräftar detta genom att säga:

Det som är fött av kött är kött (Joh. 3:6).

Jesus säger detta i samtalet med fariséen Nikodemus. Fariséerna trodde att syndafallet endast innebar en försvagning av den mänskliga naturen. De lärde att människan har kvar en möjlighet att välja mellan att säga nej eller ja till Gud. De som följde den goda inre böjelsen blev omvända, medan de som följde den onda inre böjelsen gick förlorade. En liknande syn finns tyvärr också inom den romersk-katolska kyrkan.

Men Jesus förklarar att *alla* människor har blivit onda. Han säger på ett ställe: **Ni som är onda...** (Matt. 7:11), vilket är en allmän utsaga om alla som lyssnade. För Nikodemus förklarar Jesus att människan måste bli **född på nytt** för att komma in i Guds rike. Den gamla födelsen är sådan att den utestänger varje människa från himmelen. Endast genom dopet och tron kan en människa bli född på nytt och bli ett Guds barn. Denna underbara frälsning sker i kraft av Kristi död och uppståndelse.

Paulus gör en jämförelse mellan Adam och Kristus och skriver:

Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv (Rom. 5:18).

Det framgår här klart att varje människa som föds genom den naturliga födelsen är under fördömsen. Men det framgår också att den andre Adam, Kristus, har dött för alla människor och så förvärvat en rättfärdighet som gäller för alla människor. Men för att få personlig del av denna

fullkomliga rättfärdighet som gäller för hela världen måste människan födas på nytt, precis som Jesus förklarade för Nikodemus. Luther skriver om detta viktiga ställe (Rom. 5:12-21):

(Paulus) ... berättar varifrån både synd och rättfärdighet, död och liv leder sitt ursprung, och ställer träffande Kristus och Adam mot varandra. Han vill sålunda säga: fördenskull måste Kristus komma, en andre Adam, vilken gav sin rättfärdighet i arv åt oss genom en ny andlig födelse i tron, liksom den förste Adam givit oss synden i arv genom den köttsliga födelsen (ur företalet till Romarbrevet, som förr alltid fanns med i slutet av våra biblar).

Bekännelseskriterierna

Vår lutherska bekännelse betonar den bibliska läran om arvsynden. Augsburgska bekännelsen (Augustana), artikel 2:

Vidare lärs det hos oss, att efter Adams fall alla människor som föds naturligt avlas och föds med synd. Redan från moderlivet är de fulla med ond lust och begär och de saknar verklig gudsfuktan. De kan inte ha någon sann tro på Gud av naturen. Denna medfödda sjukdom eller arvsynd är verkligen synd. Den medför Guds vrede och evig fördömdelse för den som inte blir född på nytt genom dopet och den helige Ande. Här förkastas pelagianerna och andra som förnekar att arvsynden är synd och menar att man kan bli from genom naturliga krafter. Detta är att smäda Kristi lidande och förtjänst. (övers. SR, jfr SKB s. 57)

Pelagius (360-435), vars rörelse här nämns, lärde att människans egen avgörelse ledde till frälsning. Detta är också läran hos de många reformerta kyrkorna i vår tid. Men enligt Bibeln är människans syndafördärv så stort att endast Guds nåd kan föra oss till frälsning. Bibeln lär klart och tydligt att vi endast kan bli frälsta av nåden:

Ty av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen skall berömma sig (Ef. 2:8f).

Sammanfattning

Läran om synden är en grundläggande biblisk lära. Den visar att synden som kom in i världen genom Adam ärvs vidare av alla människor och att denna arvsynd skiljer oss från Gud. Men genom att Kristus tog på sig hela världens synd har en frikännande dom förkunnats i kraft av Kristi uppståndelse. Denna dom gäller hela världen. Därför får vi genom Guds ord, genom dopet och nattvarden ta emot förlåtelsen för alla våra synder när vi genom Guds nåd sätter tro till hans löften.

Mänsklig filosofi har alltid förkastat dessa bibliska läror. På grund av synden är människors tankar om Gud förvrängda. De utgår på olika sätt från förnuftet, som man sätter över Guds ord. Exempel på sådana obibliska filosofier möter vi bl.a. hos Rousseau, Hume och Nietzsche. Deras tankar mynnade ut i en stark kristendoms-kritik som har accelererat i vår tid understödd av utvecklingsläran. Det har lett till också den moderna teologin blivit starkt påverkad av liknande tankegångar.

Som kristna skall vi ta oss till vara för att sätta förnuftet över Bibeln. Vi skall istället låta Guds eget ord vara vår ledstjärna i allt.

Saliga är de som vandrar i fullkomlighet, de som lever efter Herrens undervisning. Saliga är de som tar hans vittnesbörd i akt, de som av allt hjärta söker honom, de som inte gör det som är orätt utan vandrar på hans vägar. (Ps. 119:1-3)